

Pöytäkirja

Erikoiskirjastojen neuvoston työvaliokunnan kokous 5/2006

7.9.2006 kello 14 Urheilukirjastossa Stadionilla.

Paikalla:

Elisa Paavilainen (pj.)

Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä

Matti Hintikka

Maija Miettinen (joutui poistumaan kohdan 9 jälkeen)

Janne Ranta (siht.) (joutui poistumaan 15.50, kokouksen lopun ajan pj toimi myös sihteerinä)

Nanna Jokinen saapui klo 15.15 kertomaan Marc21-formaatista Kansalliskirjaston näkemyksen

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Kokouksen sihteeriksi kutsuttiin Janne Ranta.

2. Esityslistan hyväksyminen

Lisättiin muihin asioihin raportti Kirjastot.fi ohjausryhmän kokouksesta toukokuulta. Muilta osin hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Ilmoitusasioita

- Puheenjohtaja pyysi kiinnittämään huomiota historialliseen asiaan. Erikoiskirjastot on noteerattu lainsäädännössä ja näin niiden asema kirjastokentässä huomattavasti parantunut. Myös Kansalliskirjasto on ottanut ne huomioon "asiakkaina".
- Hellevi Yrjölän juhlaseminaari on 13.9 klo 13-18.

5. Erikoiskirjastojen perusaineistokartoituskysely (FinElib)

Kysely on neuvoston jäsenille mennyt. Tuloksia odotetaan mielenkiinnolla. Todettiin olevan tärkeä hanke.

6. Esityspyyntö Kansalliskirjaston johtokunnan jäseniksi (21.9.2006 klo 16.00 mennessä)
Kansalliskirjasto pyytää nimeämään 1-3 ehdokasta jäseneksi ja 1-3 ehdokasta varajäseneksi. Ehdokkaat pitäisi myös priorisoida. Kansalliskirjasto valitsee jäsenen ottaen huomioon alueelliset, kielelliset ja sukupuolien väliset tasa-arvo näkökohdat. Päätettiin että neuvoston jäsenille lähetetään sähköposti, jossa heiltä pyydetään ehdotuksia. Vastausaika 19.9. asti. Ehdotusten perusteella työvaliokunta valitsee ehdokkaat, jotka ilmoitetaan Kansalliskirjastolle 21.9. mennessä.

7. Jäsenasiat

Ei jäsenasioita

8. Kansalliset kirjastoverkkopalvelut ja niihin liittyvä kustannustenjako

Keskusteltiin asiasta vilkkaasti. Puheenjohtaja ja sihteeri selostivat käytyjä keskusteluja Kansalliskirjaston kanssa. Tällä hetkellä on asiassa otettu aikalisä ja tilannetta selvitetään. Asiaa on kuitenkin käsiteltävä koko neuvoston kanssa myöhemmin päätettävänä ajankohtana.

9. Tietokartta (Maija Miettinen esitteli)

Maija kertoi tietokartta hankkeesta lähinnä Mary Bushingin koulutuksen perusteella. Hanke on mielenkiintoinen ja antaa hyvän mahdollisuuden lähestyä oman yksikön toimintaa ja kokoelmia toisesta näkökulmasta. Kartoituksessa korostetaan käytännönläheistä lähestymistapaa ja talonpoikaisjärkeä. Tavoitteena kuitenkin systemaattinen selvitys, joka antaa pohjaa toiminnan

kehittämislle. Projekti on vielä kesken, mutta Maija positiivisesti yllätynyt työn tuloksista. Jatkoa seuraa.

10. ISO-standardi 11620 lausuntokierroksella 17.11.2006 saakka. Pj lähettää kyselyn neuvostolle.

11. Ajankohtaiset tilaisuudet

Käytiin läpi tulossa olevia ajankohtaisia tilaisuuksia, mm.

Varastokirjaston syysseminaari 14.9

Kirjastonjohtajien neuvottelupäivät 21.-22.9.2006 Porvoossa.

How to manage e-acquisitions – Electronic Resource management (ERM) tools 19.9.2006

12. Muut asiat

Työvaliokunnan kokoonpanosta helmikuusta 2007 alkaen on aloitettava keskustelu.

Erikoiskirjastopäivä 14.11.2006 : Elektronisten aineistojen muuttuva maailma.

Tekijänoikeustapauskysymyksiä Veera Ristikartanolle Stakesiin 30.10.2006 mennessä

Lehtimarket on lähettänyt tiedotteen niille kirjastoille, jotka ovat olleet alustavasti kiinnostuneita SerialsSolutions –tuotteesta ja tilanneet maksuttoman koekäytön. Tiedotteessa kerrotaan, miten toimitaan koekäyttöjakson päätyttyä.

Kirjastot.fi ohjausryhmän kokous 23.5.2006

Janne Ranta, joka ohjausryhmässä edustaa erikoiskirjastosektoria, kertoi lyhyesti kokouksesta. Kokouksessa käytiin läpi toimintakertomus vuodelta 2005 ja suunnitelma vuodelle 2006 samoin kuin talousarvio tälle vuodelle. Matti Sarmela ja Hannu Taskinen kertoivat toiminnasta ja käynnissä olevista projekteista. Kokouksessa sai hyvän kuvan Kirjasto.fi:stä ja sen tavoitteista. Liitteenä on kokouksen pöytäkirja. Siitä saa yksityiskohtaisen kuvan toiminnasta. Janne Rannalta pyydettäessä saa toimintakertomuksen ja –suunnitelman.

FinELib uudistaa syksyn aikana Nelli-tarjouksensa erikoiskirjastoille.

Mainittiin FinELib-aineistojen kustannustenjakoa- asia, joka on ollut vireillä kuluvan vuoden.

Kustannustenjakoon toivotaan korjauksia erityisesti tutkimuslaitosten osalta. Asiaan palataan myöhemmin.

13. Marc21 (Nanna Jokinen esittelee) (käsiteltiin kohdan 9 jälkeen)

Nanna Jokinen esitteli Kansalliskirjaston näkemyksiä formaatin suhteen. Hän toivoi neuvoston antavan suosituksen jäsenilleen siirtymisestä Marc21-formaattiin.

Työvaliokunta päätti tuoda asian neuvoston seuraavaan vuosikokoukseen, jonne myös Nannalta pyydettiin alustus. Valiokunta päätti voivansa suositella koko neuvostolle Marc21-formaattiin siirtymistä.

14. Seuraava kokous

Seuraava kokous on 26.10. 2006 klo 9 Yleisradiossa

15. Kokouksen päättäminen

Liite

Kirjastot.fi:n ohjausryhmän kokous 23.5. 2006.

Aralis-kirjastokeskus, Kirjastoteatteri, klo 10.15-15.

Läsnä:

Hannu Taskinen, puheenjohtaja

Ritva Nurminoro

Janne Ranta

Ari Rouvari (asiakohdasta 3f alkaen)

Anni Saari

Marita Turpeinen

Barbro Wigell-Ryynänen

Tiina Viik

Katri Vääntinen (asiakohdasta 3f alkaen)

Erkki Lounasvuori

Matti Sarmela

Nina Granlund, muistion laatija

Poissa: Ulla Ikäheimo

1 Uuden ohjausryhmän järjestäytyminen

Puheenjohtaja Hannu Taskinen kertoi alkuun uudelle ohjausryhmälle Kirjastot.fi-palvelun ja ohjausryhmän taustasta. Kirjastot.fi:n ensimmäinen prototyyppi julkaistiin vuonna 1995. 1998 se liitettiin keskuskirjaston toimintaan ja sai vakinaisen statuksen. Ensimmäinen ohjausryhmä perustettiin vuonna 1998. Ohjausryhmä on laajentunut vähitellen yleisten kirjastojen edustajien muodostamasta ryhmästä kaikkia kirjastosektoreita edustavaksi ryhmäksi. Myös rahoittajan edustaja Opetusministeriöstä kuuluu ryhmän jäsenistöön. Tähän ohjausryhmään on kutsuttu myös musiikkikirjastotoiminnan edustaja, koska Kirjastot.fi:ssä on parhaillaan meneillään useampi musiikkiin liittyvä projekti.

Ohjausryhmän tarkoituksena on antaa apua ja ideoita Kirjastot.fi:n palveluiden kehittämisessä. Ajatuksena on myös, että jäsenet tuovat ideoita toimintaan edustamiltaan kirjastosektoreilta. Ohjausryhmän toimikausi on kaksi vuotta. Kokouksia pidetään 2-4 vuodessa.

Ohjausryhmän paikalla olleet jäsenet esittelivät itsensä:

Anni Saari Lahden kaupunginkirjastosta edustaa yleisiä kirjastoja (Yleisten kirjastojen neuvoston nimeämä).

Barbro Wigell-Ryynänen on Opetusministeriöstä.

Ritva Nurminoro Rovaniemen kaupunginkirjastosta edustaa yleisiä kirjastoja (Yleisten kirjastojen neuvoston nimeämä).

Marita Turpeinen, TaiKin kirjastosta on Yliopistokirjaston neuvoston nimeämä jäsen.

Janne Ranta Ylen kirjastotietopalvelusta on Erikoiskirjastojen neuvoston nimeämä jäsen.

Puheenjohtaja Hannu Taskinen on Helsingin kaupunginkirjaston-Keskuskirjaston nimeämä jäsen.

Tiina Viik edustaa suomenruotsalaista kirjastokenttää.

Matti Sarmela on Kirjastot.fi:n päätoimittaja, joka toimii esittelijänä ryhmässä. Erkki Lounasvuori on erikoissuunnittelija Thp:ssä ja toimii esittäjänä ryhmässä. Sihteeri Nina Granlund on suunnittelija Kirjastot.fi:ssä.

Lisäksi ohjausryhmään kuuluvat myöhemmin paikalle saapuneet Ari Rouvari Kansalliskirjastosta, amk-kirjastojen edustaja Katri Vääntinen sekä sairauden vuoksi poissa ollut musiikkikirjastoasiantuntija Ulla Ikäheimo Kansalliskirjastosta.

Ohjausryhmän sivut löytyvät osoitteesta <http://www.kirjastot.fi/ohjausryhma>. Sisäänkirjautumisessa tarvitaan tunnus ohjaus ja salasana Verkko3.

2 Kirjastot.fi-toimintakertomus ja tilinpäätös 2005

Matti Sarmela esitteli Kirjastot.fi:n toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen vuodelta 2005. Vuonna 2005 valmistuneista asioista tärkeimpiä olivat Kirjastot.fi-ylläpidon ja ulkoasun uudistus, Thp:n valmistuminen, Digi-tv-projektin valmistuminen sekä Fono.fi-projektin selvityksen teettäminen. Lisäksi luotiin uudet Kirjastoautosivut sekä Hankalat musiikkinimet –tietokanta valmistui.

Matti esitteli myös tilastoja.

3 Kirjastot.fi-toimintasuunnitelma 2006

a. Yleiset kehittämissuunnitelmat

Kirjastot.fi:n yleisessä kehittämisessä panostetaan palveluiden yhtenäistämiseen ja kokonaisuuden korostamiseen. Suunnittelu aloitetaan syksyllä. Henkilökohtaisten ylläpitotunnusten käyttöönoton määrittely aloitetaan syksyllä. Syksyllä tehdään käyttäjäkyselyt, käytettävyydestä tutkimuksen ajoitusta harkitaan vielä. Linkkikirjastoon palkataan loppukesästä puolipäiväinen toimittaja seuraamaan ajankohtaisia verkkopalveluita. Kysy kirjastonhoitajalta –palvelussa pohditaan arkiston luonnetta ja kehittämistä. Vastaajakunta laajenee ja yhteistyötahoihin on lisätty kansainvälinen Questionpoint.org. Verkkotietopalvelukokonaisuuden kehittämiseen liittyvät myös yhtenemisyrittämykset Helsingin kaupunginkirjaston vastaavan palvelun iGs:n kanssa. Tieto-listan arkiston käytettävyyden parantamista aletaan myös suunnitella.

b. Chat

Kirjastot.fi:n chat-sovellus on pilottivaiheessa. Pilottivaiheen jälkeen chat aloittaa ensin paikallisina kirjastojen chatteina. Valtakunnallista palvelua mietitään myöhemmin. Tarkempi aikataulu on vielä avoin. Matti esitteli chat-sovellusta.

Ohjausryhmä keskusteli palveluiden markkinoinnista. Nähtiin tärkeänä, että Kirjastot.fi antaa selkeät ohjeet ja ehkä materiaalitkin uusien palveluiden markkinointiin.

c. Pienten kirjastojen työasemien ajanvarausjärjestelmä

Pienten kirjastojen työasemien ajanvarausjärjestelmä on myös edennyt pilottivaiheeseen. Sen julkistamisaikataulusta ei tiedetty tarkemmin. Tämä yksinkertaisempi ajanvarausjärjestelmä ei ole sidottu kirjastojärjestelmään ja sen saa maksutta käyttöönsä.

d. Thp

Erkki Lounasvuori esitteli Thp:n tilannetta. Thp sai muotonsa vuonna 2005, se valmistui syksyllä testikäyttöön ja oli julkisessa testauksessa loppusyksyn. Palvelu julkistettiin yhdessä muiden Kirjastot.fi:n tiedonhakupalveluiden kanssa 19.1.2006 järjestetyssä tilaisuudessa. Markkinointia tehtiin myös Suomi verkossa –kampanjan yhteydessä sekä maakuntakirjastojen järjestämässä tilaisuuksissa. Erkki esitteli myös tilastoja. Niistä ilmeni, että Thp:tä käyttävät monet muutkin kuin kirjastolaiset.

Thp:n kehittämisessä keskitytään Kirjastot.fi-palveluiden yhtenäistämiseen myös Thp:n osalta. Lisäksi kehitetään grafiikkaa ja houkuttelevuutta. Grafiikan ongelmia on parannettu jo nyt ja uusi versio saataneen käyttöön jo kesäkuussa.

Thp:n ja Linkkikirjaston integroimisprosessi alkaa Thp suosittelee –osiosta. Osio linkit pyritään hakemaan näkyviin Linkkikirjaston kautta ja osioon tallennettava materiaali viedään Linkkikirjaston ylläpitoon. Toteutus ajoittunee syksyksi.

Englannin kielisen Thp:n edellyttämän englannin kielisen HKLJ-sanaston kääntäminen aloitetaan mahdollisimman pian.

Frank-monihakuun ja Fono.fi:n kehitetään hakujen siirtämisen mahdollisuutta Thp:n ja päinvastoin.

Ohjausryhmässä pohdittiin semanttisen idean kääntämisen vaikeutta. Erkki vakuutti, että semanttisuus sinänsä tässä tapauksessa ei tuota vaikeuksia, koska Thp:n pohjana on luokan mukaan kulkeva haku. Kysyttiin, onko Erkki lähdössä IFLA:an esittelemään Thp:ta. Tähän Erkki totesi, että IFLA:an mentäneen, kun on saatu englannin kielinen versio. Lisäksi Barbro Wigell-Ryynänen mainitsi, että Thp:tä esitellään EU-kokouksen yhteydessä Euroopan yhteisön kirjastoviranomaisille.

Erkki esitti myös ohjausryhmälle pohdittavaksi englanninkielistä nimeä Thp:lle. Kokouksessa ei vielä ehdotuksia kuultu.

Lisäksi mietittiin markkinointia: mainittiin useita lehtiä, joihin voisi tarjota juttua Thp:sta (Yhteishyvä, Pirkka, Et).

e. Frank

Frankiin lisätään hakuryhmiä ja määrittelyjä niihin sekä kaikki-valintanappula joka hakuryhmään. Frank pyritään yhdistämään muihin palveluihin paikantamisvälineeksi.

f. FinnOnto

Erkki Lounasvuori esitteli FinnOnto-projektin taustaa ja merkitystä. Kyseessä on prof. Eero Hyvösen vetämä yhteistyöprojekti semanttisen webin luomiseksi. Yhteistyötahoja on 29. Kirjastot.fi/Thp on mukana erityisesti seuraavissa osaprojekteissa: semanttinen monihaku, Thp, Kysy kirjastonhoitajalta –arkisto sekä sanastoyhteistyö. Ontologioiden perustaksi luotava YSO – Yleinen suomalainen ontologia (Yleisen suomalaisen asiasanaston pohjalta) edistyy vaikeuksista

huolimatta Kansalliskirjastossa. Kysy kirjastonhoitajalta –arkiston hakujen ontologisoimisesta on valmistumassa diplomityö ehkä jo syksyllä 2006. Tarkoitus on helpottaa vastaajan työtä tuomalla esiin aikaisempia vastauksia samantyyppisiin kysymyksiin ja ehdottamalla asiasanoja kysymyksen ja vastauksen sisältöjen perusteella. Samoin julkisen arkiston haun parantaminen on projektin tarkoituksena. Tätä työkalua voitaneen soveltaa myös muihin arkistohakuihin.

Ohjausryhmässä pohdittiin, koska YSO ja muut erikoissanastot valmistuvat, ja sitä, koska semanttinen web voisi toteutua. Esitettiin arvelu, että YSO saatettaisiin saada tiettyjen tahojen testikäyttöön jo vuoden 2006 lopussa.

Ohjausryhmä pohti pitkään semanttisen webin mahdollisuuksia ja merkitystä sekä sen toteuttamisen ongelmia. Hyvänä pidettiin sitä, että kirjastojen asiantuntemus saa ansaitsemaansa arvostusta.

g. Fono.fi

Hannu Taskinen (Fono.fi:n projektipäällikkö) kertoi Fono.fi:n edistymisestä. Fono.fi:n viime syksynä valmistunut selvitys on luettavissa (pdf-muodossa) ohjausryhmän sivuilta. Selvityksen pohjalta järjestettiin tarjouskilpailu, ja saatujen tarjousten perusteella tehtiin OPM:lle avustushakemus. Myönteinen avustuspäätös saatiin helmikuun lopulla. Toteuttamisprojekti voitiin käynnistää huhtikuussa. Tavoitteena on, että tietokanta saataisiin Kirjastot.fi:n kautta julkiseen käyttöön jo ensi syksyn aikana. Projektina Fono.fi nivoutuu Kirjastot.fi:n musiikkikirjastotoiminnan kehittämiseen. Fono.fi:n aiotaan luoda yhteys Frank-monihakuun.

Janne Ranta esitti kysymyksen siitä, miksi päädyttiin kahteen erilliseen tietokantaan (Fono.fi:n ja Violaan) sekä siitä, miksi Kansalliskirjasto ei aikoinaan ottanut Fono.fi:tä kehittääkseen. Hannu Taskinen totesi, että ei voi ottaa kantaa siihen, miksei Kansalliskirjasto halunnut Fono.fi:ta. Todettiin, että Kansalliskirjaston musiikkiasiantuntijat olisivat osanneet vastata tähän kysymykseen parhaiten, ja pahoiteltiin, että Ulla Ikäheimo ei pystynyt osallistumaan kokoukseen. Esitettiin arvelu, että Fono ei ollut keskeinen kehittämisalue Kansalliskirjastolle, kun taas yleisille kirjastoille Fonon saattaminen asiakkaiden käyttöön oli tärkeämpää. Arveltiin myös, että Fono.fi pysyy erillisenä, koska Viola on Suomen kansallisdiskografia ja Fonosta löytyvät ulkomaiset aineistot kattavammin. Ritva Nurminoro totesi, että Fonoa on odotettu asiakkaiden keskuudessa.

4 Muita

a. Ylen digitoitujen kuunnelmien välittäminen

Tästä aiheesta todettiin, että kyseessä on Pekka Gronowin esittämä epävirallinen aloite, josta ei ole vielä varsinaista tietoa.

b. Kirjallisuusportaali

Matti Sarmela kertoi Pallas-kirjastojen yhteisestä kirjailijatielokanta –selvityksestä (Kitka). Pallas-kirjastot ovat miettineet, voisiko kirjastojärjestelmään liittää kirjailijatieloa. Tällä hetkellä kirjastojen luomia kirjailijatielokantoja on paljon hajallaan ja niiden yhteinäistäminen tuntuisi tarpeelliselta. Pallas-kirjastojen selvityksen raportti ei ole vielä valmistunut, mutta se saataneen luettavaksi kesän aikana. Matti Sarmela esitti tältä pohjalta ohjausryhmälle kysymyksen, katsoisiko ohjausryhmä, että Kirjastot.fi:n kuuluisi tehdä aloite kansallisen Kirjallisuusportaalin luomisesta. Kirjallisuusportaalilla haluttaisiin edistää kirjallisuuden löytyvyyttä tiedonhaussa ja muutenkin

korostaa kirjallisuuden asemaa. Janne Ranta esitti lisäksi ajatuksen runotietokannasta, jota on kaivattu vuosien varrella usein. Se kuuluisikin luontevasti kirjallisuusportaalin piiriin ohjausryhmän mielestä. Marita Turpeinen esitti, että ohjausryhmä olisi taho, joka voisi antaa suosituksen kirjallisuusportaalin luomisesta. Hannu Taskinen oli sitä mieltä, että kirjallisuus on ollut hieman syrjässä Kirjastot.fi:n kehittämisessä ja sitä olisi ehkä syytä nyt alkaa painottaa. Se voisi hänen mielestään olla luonteva seuraava kehittämiskohde. Pohdittiin myös kokotekstitietokantoja, Google Bookin osuutta sekä musiikkiportaalin luomista. Päätettiin, että ohjausryhmä tutustuu Pallas-kirjastojen selvitykseen, kun se valmistuu, ja ottaa syksyllä kantaa siihen, tuleeko Kirjastot.fi:n pyrkiä edistämään Kirjallisuusportaalin luomista. Matti Sarmela totesi lisäksi, että tekniikan puolesta portaali on helppo toteuttaa, vaikeinta on löytää ylläpitäjät ja henkilöresurssit.

c. Lasten- ja nuorten portaali –projekti

Pallas-kirjastoryhmän lastenkirjastonhoitajien piiristä alun pitäen lähteneen aloitteen pohjalta Porvoon kaupunginkirjasto haki suunnitteluhankkeelle rahoitusta OPM:tä. Projekti on äskettäin käynnistetty, sille on muodostettu ohjausryhmä, jossa on mukana Kirjastot.fi:n edustajana Matti Sarmela, ja ohjausryhmä on valinnut hankkeelle suunnittelijan. Tavoitteena on, että loppuvuodesta valmistuvan suunnitelman pohjalta voidaan hakea rahoitusta itse palvelun rakentamiseen. Myös tässä yhteydessä tiedostetaan toiminnan edellytykset: sitoutunut sisällöntuottajakunta, joka säännöllisesti päivittää ja ylläpitää palvelua.

Janne Ranta totesi, että Ylen lasten aineistoa luoviin toimituksiin kannattaa olla yhteydessä.

d. Puheenjohtaja totesi kokouksen lopuksi, että keskustelu oli ollut eloisaa ja hyödyllistä ja että se ohjaa syksyllä päätettäviä kehityslinjoja. Seuraava kokous järjestetään syys-lokakuun vaihteessa. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.

Nina Granlund